

Et dansk storværk

Dagmars premiere paa Carl Th. Dreyers filmatisering af „Ordet“

DET er saa sjældent, at en film baade er god og dansk, at man er nær ved at miste mælet, naar det er tilfældet. Men man klarer struben for straks at slaa fast, at Carl Th. Dreyer med denne sin filmatisering ell. rettere gendigtning af Kaj Munks »Ordet« har frembragt et mesterværk, som man vil vende tilbage til i tankerne, saa længe man lever. Det er let nok at bruge store ord. Vanskeligere er det at motivere dem. Sværest er det i et tilfælde som dette, for det er, som om der er noget formasteligt ved koldsindigt at give sig til at analysere en oplevelse af denne art.

Saa er det ogsaa et spørgsmål, hvem der har hovedansvaret for successen (om man tør bruge en saa verdslig gløse i denne sammenhæng), Dreyer eller Munk. Den slags er ikke til at veje paa guldvægt, men saa meget er givet, i hvert fald for nærværende anmelder, at filmatiseringen virker stærkere end de opførelser, man hidtil har set af stykket paa teatret. Den synes mere egal og større i sin væld end originalen. Dette resultat er opnaaet ved hjælp af meget enkle midler. Dreyer har nemlig ikke givet efter for de billige fristelser, som gen-

ren rummer. Man kunde saaledes tænke sig, at han vilde have benyttet lejligheden til at vise os lidt omkring paa Borgensgaarden, præsentere os for dens køer og grise, og føre os ned til Vesterhavet, hvis brølen jo kunde have dannet saa skønt et akkompagnement til sjælernes rasen.

AL den slags har han holdt sig for god til. Bortset lige fra et par ture ud i klitten, naar der skal ledes efter den gale Johannes, og et enkelt glimt af et par kraftige heste, tillader han ikke kameraet at se væsentligt mere, end hvad teatret kan vise os, det vil sige storstuen paa Borgensgaarden og Peter Skrædders fattige rum. Men saa kraftigt spiller disse to interiører; med i filmen, at man i denne forbindelse kommer til at tænke paa tre af vore største malere, Hans Smidth, L. A. Ring og Vilhelm Hammershøi, der alle var mestre i at sætte ganske almindelige dagligdags ting, et bord og en stol, en kalket væg, en kaffekande, et ur, saa fint i relief, at disse prosaiske og altfor velkendte genstande faar et præget af noget mystisk og underfuldt.

Denne evne har Dreyer ogsaa, og selv om han naturligvis ikke

opererer med farver, idet filmen er holdt i vekslende nuancer af sort og hvidt, saa synes han tillige at have en mageløs sans for kolorit, hvilket man kan se af billedernes ejendommeligt sølvgraa tone, der bidrager til at fremkalde en højtidstid og lutret stemning hinsides spot og skepsis. Ikke at filmen har noget højtideligt og opstyltet ved sig. Billedrytmen er sindig og majestætisk uden at føles langsom og træg, tempoet er nøjagtigt saaledes, som replikerne angiver det, kameraet staar ikke stille længere, end der i hvert enkelt tilfælde er brug for, naar man vil give de forskellige optrin et maksimum af dybdevirkning.

SOM man nok kan tænke sig, har Dreyer ikke kunnet faa Munks dialog med i sin helhed. Men det er forbavsende, saa meget han har kunnet faa med, uden at ordene dog tager mere plads end godt er paa en film. Det er faktisk lykkedes ham at opnaa et samspil mellem ord og billeder, som er saa intimt og saa uløseligt forbundet, at de første fremhæver de sidste, og de sidste giver de første en vægt og en myndighed, som teatret ikke har kunnet give dem. Handlingen i stykket er fulgt meget nøje lige til det sidste, hvor miraklet sker, da Johannes, kureret for sin galskab, men befæstet i sin tro, vækker den døde Inger til live. Og saa nænsomt, næsten blufærdigt, har Dreyer skildret det under, som jo saa let havde kunnet udarte til forargelse, at man godtager det som noget naturligt og selvfølgelig, hvad enten man selv har troen eller ej.

Men det er naturligvis ikke alene Dreyers fortjeneste. Skuespillerne har deres meget væsentlige andel i resultatet, og blandt disse er det først og fremmest Henrik Malberg som den stoute bonde Morten Borgen, der rager op. Naar man genkalder sig denne utrolige præstation af en firsaaarig mand, føler man en stor tilfredsstillelse ved tanken om, at man kan gaa ind og se den igen, og at vore efterkommere ogsaa kan se den. For den har han fortjent at blive uødelig paa. Hvert ord, han ytrer, har denne fuldtonende karakter, som fremkommer, naar det har sindet bag sig. Stolthed er der i ham, og humor, ydmyghed og enkel værdighed. Et stort menneske at beskue.

Preben Lerdorff Rye er Johannes, en vanskelig rolle, som han gennemfører med en tragisk intensitet og derpaa med en albesejrende autoritet, som man ikke et øjeblik tænker paa at anfægte. Emil Hass Christensen som den yantro Mikkel og Cay Kristiansen som hans vege broder Anders, der ønsker at tage Peter Skrædders datter til ægte, virker vederhæftige og sympatiske. Det samme gør Birgitte Federspiel som Inger, hvorimod Ejner Federspiel, der forekommer saa ejegod og rar, ikke

Birgitte Federspiel som Inger og Henrik Malberg som gamle Borgen

er indædt nok som den indremissionske skrædder. Men alle sammen synes de at give alt, hvad der bor i dem af talent, og faar til gengæld alt det bifald, som publikum kan give dem. Men det er en stille hjerternes bifald, for man føler det, naar man forlader biografen, som naar man træder ud af en kirke. ue